

Jerzy Chelmecki

Sprawozdanie z V Ogólnopolskiej Konferencji Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie nt. „Sport i turystyka w świetle nauk społecznych: historia, stan obecny i wyzwania” (7–9.09.2015 r., Złoty Potok)

Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna 14/2, 235-239

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy CHEŁMECKI*

**Sprawozdanie z V Ogólnopolskiej Konferencji
Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych
o Sporcie nt. „Sport i turystyka w świetle nauk
społecznych: historia, stan obecny i wyzwania”
(7–9.09.2015 r., Złoty Potok)**

Wskazana w tytule konferencja odbyła się pod auspicjami Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie (PTNSS) w dniach 7–9 września 2015 w miejscowości Złoty Potok koło Częstochowy. Gospodarzem konferencji był Instytut Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie.

Celem konferencji była prezentacja najnowszych wyników badań dotyczących wielu form aktywności fizycznej człowieka, a w szczególności sportu, turystyki i rekreacji ruchowej. Uczestnicy reprezentujący liczne ośrodki naukowe w Polsce rozważali i dyskutowali nad rolą i znaczeniem szeroko rozumianego sportu i turystyki w życiu jednostek i społeczeństwa, z punktu widzenia filozofii, historii, pedagogiki, psychologii, socjologii, oraz założeń charakterystycznych dla organizacji i zarządzania, a także koncepcji związanych z teorią i praktyką w zakresie turystyki i rekreacji.

Patronat nad konferencją objęli: dr hab. inż. prof. AJD Zygmunt Bąk, Rektor Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, dr hab. prof. AWF Andrzej Ma-stalercz – Rektor Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie, prof. dr hab. Józef Drabowicz – Prorektor ds. Nauki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, dr hab. prof. AJD Anna Wypych-Gawrońska – Prorektor ds. Rozwoju Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, dr hab. prof. AJD Grażyna Rygał – Dziekan Wydziału Pedagogicznego Akademii im. Jana Długosza w Często-

* Dr, Wydział Wychowania Fizycznego, Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego, jerzy.chelmecki@gmail.com.

chowie, dr hab. prof. AJD Jacek Wąsik – Dyrektor Instytutu Wychowania Fizycznego, Turystyki i Fizjoterapii oraz prof. dr hab. Jerzy Kosiewicz – Prezes Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie.

Komitet naukowy konferencji stanowili: prof. dr hab. Jerzy Kosiewicz, dr hab. Eligiusz Małolepszy, dr Jerzy Chełmecki, dr hab. Wojciech J. Cynarski, dr hab. Marek Kazimierczak, dr hab. Tomasz Michaluk, dr hab. Maria Zowisło.

Do udziału w konferencji zaproszeni zostali członkowie honorowi PTNSS: prof. dr hab. Stanisław Kowalczyk, prof. dr hab. Zbigniew Krawczyk, prof. dr hab. Józef Lipiec i prof. dr hab. Kazimierz Obodyński.

Konferencja została przygotowana wzorowo pod względem organizacyjnym przez pracowników Zakładu Praktyki Wychowania Fizycznego i Sportu oraz Zakładu Humanistycznych i Teoretycznych Podstaw Kultury Fizycznej i Turystyki Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie pod kierownictwem dr Terezy Drozdek–Małolepszej oraz prorektora AJD dr hab. Eligiusza Małolepszego

Konferencję uroczyście otworzył prof. dr hab. Jerzy Kosiewicz prezes Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie, który wystąpił w tej konferencji także we wskazanych już wyżej rolach: jako członek Komisji Nauki, prezes MTNSS, a także jako mówca plenarny.

Podczas obrad konferencji zostało wygłoszonych 59 referatów przez pracowników naukowych i doktorantów reprezentujących 29 najważniejszych ośrodków akademickich w Polsce, które zajmują się badawczo i edukacyjnie szeroko rozumianym sportem i turystyką. Dotyczy to Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Akademii Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie, Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach, Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Politechniki Opolskiej, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Olsztyńskiej Szkoły Wyższej, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Wyższej Szkoły Społeczno-Przyrodniczej im. Wincentego Pola w Lublinie, Wyższej Szkoły Nauk o Zdrowiu w Bydgoszczy, Wyższej Szkoły Edukacji w Sporcie w Warszawie, Wyższej Szkoły Handlowej we Wrocławiu, Szkoły Głównej Turystyki i Rekreacji w Warszawie, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie, Prywatnej Wyższej Szkoły Ochrony Środowiska w Radomiu (Wydział Zamiejscowy Turystyki i Rekreacji w Zakopanem).

W sesji plenarnej wygłosili referaty: prezes PTNSS prof. dr hab. Jerzy Kosiewicz – *Igrzyska olimpijskie w kontekście pojęć spirituality i spiritualism*, prof.

dr hab. Lech Jaczynowski z AWF w Warszawie – *Domniemane miejsce pochówku Władysława Warneńczyka*, dr hab. Artur Pasko z Uniwersytetu w Białymstoku – *Udział polskich artystów w olimpijskich konkursach sztuki*, oraz dr hab. Eligiusz Małolepszy z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie – *Wychowania fizyczne i sport na wsi w Polsce w latach 1918–1939*. Wszyscy oni wygłosili świetne referaty.

Prof. Jerzy Kosiewicz w referacie wprowadzającym do konferencji zaprezentował nowatorskie refleksje dotyczące związków zachodzących między **duchowością powierzchowną i duchowością głęboką** (*spirituality* i *spiritualism*) w starożytnym i współczesnym sporcie, w szczególności w igrzyskach olimpijskich. Helleńskie igrzyska olimpijskie, zdaniem J. Kosiewicza, były wysoce uduchowioną formą aktywności sportowej. Stanowiły jedną z wielu postaci kultu religijnego, czci oddawanej wybranym bogom z panteonu bóstw olimpijskich. Zarówno agon sportowy, jak teatralny oraz rywalizacja w zakresie innych różnorodnych postaci sztuki były przejawem stosowania się do aksjologicznych zasad obowiązujących w ówczesnej religii. Zawodnicy i widzowie zabiegali o przychylność wybranych bogów, sprzyjającą powodzeniu w życiu doczesnym, ewentualnemu zbawieniu, osiągnięciu wiecznego szczęścia. Były niewątpliwie przejawem duchowości głębokiej (*spiritualism*). Obecnie nastąpił transparentny i nieodwracalny już – zdaniem autora – odwrót, a nawet zerwanie sportu z duchowością głęboką. Pojawiła się wyraźna instrumentalizacja sportu olimpijskiego. Władzom MKOl oraz narodowym komitetom olimpijskim, przygotowującym igrzyska, chodzi przede wszystkim o sukces organizacyjny, maksymalną oglądalność i związany z tym sukces komercyjny, zawodnikom zaś i narodowym komitetom olimpijskim zależy głównie na maksymalnej liczbie zdobytych medali i jak najwyższej pozycji w medalowym rankingu. W końcowej części wystąpienia autor przedstawił również swój krytyczny stosunek do poglądów przeceniających wpływ etyki normatywnej na sport: jej znaczenie, rolę oraz możliwości oddziaływania.

Szczególne zainteresowanie wzbudziło barwne wystąpienie prof. Lecha Jaczynowskiego, związane z hipotezami dotyczącymi dalszych losów uratowanego rzekomo w bitwie pod Warną króla Władysława Warneńczyka. Profesorskie dociekania były oparte nie tylko na kwerendzie bibliotecznej, ale także na zbiegach związanych z turystyką naukową: na wędrowkach do miejsc ewentualnego pochówku polskiego króla.

Prof. Artur Pasko przypomniał, w swoim wystąpieniu plenarnym, o szerzej nieznanym polskiej opinii publicznej udziale naszych wybitnych kompozytorów i dyrygentów w programie kulturalnym igrzysk olimpijskich po II wojnie światowej. Dotyczy to Andrzeja Panufnika, który na igrzyskach w 1952 r. w Helsinkach dyrygował Orkiestrą Symfoniczną Radia Fińskiego, grającą jego *Uwerturę heroiczną*. Odnosi się to także do Michała Spisaka, który w 1954 r. został zwycięzcą konkursu dotyczącego hymnu olimpijskiego. Jego utwór zajął pierwsze

miejsce wśród 392 kompozycji nadesłanych z całego świata. Hymn Spisaka rozbrzmiewał podczas otwarcia VII Zimowych Igrzysk Olimpijskich w Cortina d'Ampezzo w 1956 r. i był wykonany przez Royal Australian Air Force, a następnie przez chór składający się z 2400 osób na Igrzyskach XVI Olimpiady w tym samym roku w Melbourne. Artur Pasko wskazał też na *Ekechirię* Krzysztofa Pęndereckiego graną na zakończenie Igrzysk XX Olimpiady w Monachium w 1972 r. Artur Pasko wyróżnił też osiemnastominutową suitę, zatytułowaną *Chińskie akwarele*, skomponowaną przez Roberta Jana Panka i wykonaną przez orkiestrę symfoniczną podczas zamknięcia XXIX Igrzysk Olimpijskich w Pekinie w 2008 r.

Prof. Eligiusz Małolepszy z kolei przedstawił syntezę wyników własnych długoletnich badań nad rozwojem wychowania fizycznego i sportu w środowisku wiejskim w Polsce w okresie międzywojennym. Podkreślił, że ów okres obfitował w znaczące dokonania w zakresie sportu na wsi, zainicjowane przez władze państwowe oraz wiele organizacji społecznych. Wskazał także na wielkie znaczenie w tym dziele szkół powszechnych i szkół rolniczych na wsi. Istotną rolę w upowszechnianiu wychowania fizycznego, sportu, higieny, a także turystyki i krajoznawstwa odegrały również – zdaniem Eligiusza Małolepszego – Wiejskie Uniwersytety Ludowe w Szycach w latach 1924–1931 i w Gaci Przeworskiej w latach 1932–1939, prowadzone przez Ignacego Solorza.

Wystąpienia uczestników konferencji koncentrowały się wokół tradycyjnych wartości, obecnych osiągnięć, różnorodnych problemów, zagadnień, aspektów teoretycznych, empirycznych, postulatyno-praktycznych dotyczących sportu i turystyki oraz innych form uczestnictwa w kulturze fizycznej. Szczególne zainteresowanie wzbudziły rozważania filozoficzne oraz wypowiedzi teoretyczne i empiryczne z zakresu socjologii sportu oraz badania psychologiczne i pedagogiczne związane z uwarunkowaniami i wyzwaniem kultury fizycznej, sportu i współczesnego olimpizmu. Na szczególne wyróżnienie zasługują znakomite wystąpienia historyków dotyczące różnorodnych oblicz kultury fizycznej, sportu i olimpizmu, turystyki i rekreacji. Wskazywano również na podłoże organizacyjne oraz formy zarządzania sportem i turystyką. We wszystkich tekstach zwracano uwagę na społeczne relacje i kulturowe wartości leżące u podstaw współzawodnictwa sportowego i aktywności turystycznej.

Obrady przebiegały w pięciu grupach tematycznych: filozofia sportu, zarządzanie w sporcie, turystyka i rekreacja fizyczna w teorii i w praktyce, pedagogika i socjologia sportu, oraz czterech podzespołach poświęconych wychowaniu fizycznemu i sportowi w Polsce w okresie międzywojennym, w latach 1945–1989, w okresie po 1945 r. oraz historii turystyki. Cechą charakterystyczną V Konferencji PTNSS była obecność znacznej liczby historyków sportu ze wszystkich ośrodków badawczych w Polsce, którzy uznali, że właśnie dane forum interdyscyplinarne dotyczące nauk społecznych i humanistycznych o sporcie jest świetnym miejscem do przedstawienia własnych wyników badań oraz sporów naukowych.

Warto podkreślić wysoki naukowy poziom obrad. Prawie wszystkie teksty były tak dobre, że wywołały zainteresowanie obecnych w czasie obrad wydawców.

W przerwach obrad organizatorzy konferencji oraz władze gminy Janów (reprezentowane przez wójta Joannę Ścigaj oraz przez Ireneusza Bartkowiaka – pełnomocnika ds. komunikacji społecznej i promocji gminy) zaprosili uczestników konferencji do zwiedzenia atrakcji krajoznawczych i infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej miejscowości. Złoty Potok to wieś turystyczna położona w powiecie częstochowskim, w gminie Janów na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej. Słynie z zabytkowego zespołu pałacowego rodu Raczyńskich, w którym w połowie XIX w. mieszkał jeden z najwybitniejszych polskich twórców epoki romantyzmu Zygmunt Krasiński. Uwagę przykuwa rozległy park pałacowy i krystalicznie czysta rzeka Wiercica, przepływająca wśród ostańców skalnych o niesamowitych kształtach i nazwach (np. Brama Twardowskiego czy Diabelskie Mosty). Nadaje to danej miejscowości niezapomniany romantyczny charakter. W tej scenerii spacerowały służyły utrwalaniu przyjaźni między uczestnikami konferencji, tworzyły także sprzyjającą atmosferę dla, przeniesionych poza salę konferencyjną, sporów naukowych. Wzmacniały ją także dwa wieczorne spotkania towarzyskie, znakomicie przygotowane przez organizatorów konferencji. Ostatnie z nich było prawdziwą i niezapomnianą ucztą platońską, sympozjum obfitującym w istotne merytoryczne wypowiedzi oraz niepowtarzalne doświadczenia kulinarne.

Ustalono, że następna konferencja Polskiego Towarzystwa Nauk Społecznych o Sporcie odbędzie się w Białej Podlaskiej, w Filii AWF w Warszawie w dniach 9–11 września 2016 roku.